

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

21:a årg. 1925.

N:r 7. Juli.

Pris 25 öre

BJÖRKHAGE I SÖDERMANLAND.

MIDSOMMAR.

*Midsommargrann i solens varma ljus
den vida bygden tyst och stilla drömmer
och i den lätta sommarvindens sus
syrenerna sina rika dofter tömmer.*

*Se fälten teckna sig som gröna band
mot vikens stora, silverblanka spegel
och emot drömmens fjärran underland
försvinner sakta tvenne vita segel . . .*

*En lycka, utsägligt stor och rik
har skingrat söckendagens grå bekymmer
och vejt jag lyss till syrsornas musik
och drömmer som ett barn till natten skymmer.
Naturen skänker hälsa, rikedom
och trotsig segrarvilja hos oss tänder.
Jag, som var slagen, tiggarm och tom
med fasta steg till mödan återvänder.*

*Nu vet jag, att i stadens värld av sten
bli åren ökengrå och tomma,
att hälsan bor vid daggig dikesren
där sommarens blå och gula blommor blommar,
att glädjen ej trivs bra i mörka hus
där stadens trötta trålar hopplöst treva,
att själva lyckan kräver sol och ljus
och doft och stillhet för att kunna leva.*

*Till skog och sjö från stadens dova larm
vi längtar under ljusa sommartider,
ty ofta vid naturens rika barm
finns ro och rikedom för den, som lider.*

*En gång — det är min tro — blir allas krav
bestämt att skrivas in i våra lagar:
"En månads fri semester räknas av
från tjänsten under sommarens ljusa dagar."*

GUSTAV ÅSTÖM.

Kvinnans äktenskaps- och skyddsålder.

För Morgonbris av Alma Sundquist.

Gällande svensk lag föreskriver som bekant en ålder av fyllda 18 år, som villkor för kvinnas giftermål, och stadgar straff för den, som begår könsumgänge med kvinna under den s. k. skyddsåldersgränsen, vilken är fyllda 15 år.

Av många skäl måste ett civiliserat samhälle söka hindra allt för tidiga sexuella förbindelser.

Detta är bl. a. nödvändigt från hygienisk synpunkt. Det kan för en kroppsligt utvecklade kvinna medföra en allvarlig risk för hennes hälsa, stundom t. o. m. för hennes liv att genomgå havandeskap och förlossning och erfarenheten visar, att barn till allt för unga mödrar jämförelsevis ofta bli kläna och mindre livsdugliga.

Dessutom är det naturligtvis högligen önskligt att varje ung kvinna vid sitt giftermål skall jämte kroppslig mognad även ha nått en viss utveckling av karaktär och omdömesförmåga samt ha hunnit inhämta tillräckligt av kunskaper och färdigheter för att vara i stånd att åtminstone nödortfött fylla de uppgifter, som kunna möta henne inom

och utom hemmets område. Att just 18-årsåldern betecknar en gräns, som skarpt avskiljer de för äktenskap mogna från de övriga, är det naturligtvis vanskligt att med full visshet påstå. Den kroppsliga och andliga utvecklingen kan ju vara mycket olika hos individer av samma ålder och de med äktenskapet följande livsomständigheterna kunna likaledes gestalta sig mycket olika, för den ena kan äktenskapet medföra bekvämlighet och frihet från alla omsorger och allt besvärligt, för den andra arbete och slit.

I våra nordiska länder, där utvecklingen går tämligen långsamt, kan man nog med fog yrka på att flickor under 18 år böra vänta med att gifta sig och i stället ägna sig åt någon arbetsuppgift i hem, läroanstalt eller yrke.

Ingen önskar väl tillbaka den sed, som fordome rådde i vårt land och annorstädes, då småflickor bortgiftes av föräldrarna ofta utan att ens ha sett sin tillkommande man före bröllopet. Medgivnas måste att denna sed icke alltid ledde till dåliga resultat. Den heliga Birgittas vid

13 års ålder ingångna äktenskap synes t. ex. ha varit väl förenligt med såväl ett gott familjeliv som med en personlighetsutveckling och en livsgärning av utomordentliga mått. Livet levdes emellertid på den tiden i andra former än vad nu är fallet och i vår tid kan man ej med skäl anse den gällande äktenskapsåldersgränsen för hög. Mången finner den för låg och påyrkar en höjning med ett eller annat år, lämpligen till myndighetsåldern 21 år.

I själva verket gifta sig de flesta kvinnor vid en senare ålder än den lagliga minimiåldern.

Den utsträckta skoltiden, de höga fordringarna för all slags utbildning jämte den allt mer spridda insikten om nyttan för varje kvinna av att äga någon sorts yrkeskunskap, eftersom äktenskapet icke skänker någon säkerhet om livstidsförsörjning, gör att det för många 18-åringar faller sig helt naturligt att uppskjuta tanken på giftermål både ett och flera år.

Därtill kommer att rådande sociala och ekonomiska förhållanden äro av den art, att de ytterligare för-

dröja och försvåra äktenskapsmöjligheterna för en mängd människor, vilka mot sin önskan tvingas att förbli ogifta till en långt senare tidpunkt än vad som från individens och släktets synpunkt kan anses fördelaktigt.

Å andra sidan måste medges att många äktenskap knyts av unga kvinnor, vilka varken till kropp eller själ nått den för äktenskap och moderskap nödiga mognaden, även om de fyllt 18 år.

Detta är beklagligt, men är det så säkert att en höjning av den lagliga äktenskapsåldern därför är påkallad? Man kan ej vänta att laggränsen, när det gäller det personliga livets gestaltning, skall kunna ange vad som är normalt eller önskvärt; detta tillkommer allmän sed och åskådning. Lagen kan endast söka hindra vad som enligt erfarenheten måste anses skadligt, hindra att seden återfaller till en övervunnen ståndpunkt.

Många friska och väl utvecklade 18—20-åringar kunna utan olägenhet börja att fylla en hustrus och moders plikter och det är svårt att inse det berättigade i att avstänga dessa från eventuellt föreliggande goda äktenskapsmöjligheter, vilka kanske längre fram icke stå till buds.

Det finns också många exempel på att barn till helt unga mödrar varit av förträfflig beskaffenhet, även om det i stort sett kan anses önskligt att en moder bör ha hunnit 20-årsåldern. Göthes moder t. ex. var endast 18 år då hon födde sin till kropp och själ underbart utrustade son. En höjning av kvinnans äktenskapsålder skulle också medföra att i alla avseenden giftasfärdiga män, som fattat kärlek till 18—20 års flickor och vilkas känslor besvaras, måste åläggas en kanske mycket prövande väntetid.

Och hur skulle man kunna tillse eller ens förvänta att alla de från det lagliga äktenskapet utestängda unga kvinnorna skulle avhålla sig från det som man egentligen ville förhindra, nämligen sexuellt samliv och havandeskap.

Redan med nuvarande lagstiftning ingivas och beviljas varje år en mängd ansökningar om dispens från åldersgränsen av unga kvinnor, som vänta barn.

Det är icke lagen, som behöver ändras, det är allmän sed och uppfattning, som måste omskapas, när det gäller att motarbeta den tanklöshet och det oförstånd, som ofta gör sig

gällande vid ingående av äktenskap.

Till uppfostran och upplysning är det nog i första rummet man får sätta sin lit när det gäller att åstadkomma större eftertanke, en mer levande ansvars känsla, en ökad förmåga av självbehärskning å det sexuella området och sålunda i individens eget inre frammana de lagbud, som verka återhållande och skyddande mot frestelserna.

På samma håll får man nog också söka de verksammaste skyddsmedlen mot de missförhållanden av erotisk art, som gör att man på sina håll önskar en höjning av den s. k. skyddsåldern.

Givetvis är det högst olämpligt att unga flickor i 15—17-årsåldern dragas in i sexuella förbindelser. Deras tid, tankar och intresse bör upptagas av annat än av det erotiska livet, för vilket de på intet sätt äro mogna.

Några djupare känslor kan det ju vid denna ålder knappt vara tal om och under alla förhållanden är det nog bäst att de tidiga ungdomsförälskelsena ställas in på en väntetid för att antingen tillväxa i styrka och djup eller också förblekna. Erotisk självbehärskning kan vid denna ålder ej vara annat än nyttig.

Inom större delen av vårt folk är det också fallet, att de unga flickorna genom uppfostran och tillsyn från sina anhöriga, genom seder och bruk, genom hela den anda, som omger dem, bättre än genom något lagbud skyddas mot en för tidig erotik. Men var och en, som sett sig något om i verklighetens skiftande värld, vet att det i vida kretsar är rätt vanligt att flickor i 15- eller åtminstone i 16—17-årsåldern ha älskare, ett "sällskap", som det brukar heta. "Sällskapet" är ofta en helt ung gosse under den manliga äktenskapsåldern. Varken dessa unga flickor eller deras manliga vänner behöva vara några omoraliska naturer, ehuru deras handlingssätt kan vara klandervärt. En höjning av kvinnans skyddsålder skulle nu göra de unga männen till brottslingar, vilket de icke skulle vara om de stode i samma förhållande till något äldre flickor. Något straff skulle däremot icke drabba de unga flickorna, vilka dock säkert i de flesta fall frivilligt givit sig in i förhållandet, lockade lika mycket av sin vaknande erotiska drift som nyfikenhet eller äventyrlust, som av ynglingarnas övertalning. Indelningen i brottsliga och icke brottsliga

bleve ofta orimlig, och om inga andra hämmande krafter funnos hos de båda parterna läte de nog icke avhålla sig från att följa sina gemensamma önsknings av en lagbestämmelse, vilkens efterföljd bleve långt svårare att kontrollera än spritsmugglingen.

En bättre fostran av vår ungdom är av nöden. För närvarande släppas de flesta gossar och flickor ut i livet utan att någonting göres för att hjälpa dem tillrätta med de anstormande sexuella problemen.

Helst böra både skola och hem taga sig an denna sak på ett klokt sätt. De unga måste i sin närmaste omgivning få möta åtminstone någon vuxen person, som talar med dem om frestelser och farligheter, som gör klart för dem att de inom sig själva måste bygga upp ett skydd häremot och att de måste känna ansvar mot andra, de böra ha någon till vilken de förtroligt kunna vända sig för att få upplysning och etisk vägledning.

Bäst vore ju om alla föräldrar vore i stånd att ge sina barn denna fostran. Då detta på långt när icke alltid är fallet, måste en god del av uppgiften läggas på skolorna. Lärarna böra därför få en utbildning, som sätter dem i stånd att meddela upplysning och uppfostran även å det sexuella området i samband med övrig undervisning i biologi, hygien och etik.

Mycket kan säkerligen även vinnas genom väckande och upplysande föredrag och litteratur för föräldrar.

Att många sociala reformer, ledande till bättre bostads- och hemförhållanden, större nykterhet o. s. v. även äro av vikt för dessa spørsmål säger sig självt.

Säkert är att det är genom uppbyggande arbete i nu antydd riktning de sexuella missförhållandena kunna motarbetas, knappast genom flera lagförbud.

Vi äro i stånd att med tidens hjälp förvandla själens smak. Vi kunna vägra att låna örat till tankar och känslor som nedstämma oss, vi kunna låta bli att lyssna till vårt dåliga lynne eller bry oss om oundgängliga motigheter, avund, hat och allt, som skulle kunna störa oss. Vi kunna, blott vi vilja, hålla vårt omdöme orubbligt och genom lämplig kritik förlöjliga våra lidelser i våra egna ögon.

Jules Payat.

Ungdomens konfirmations- och nattvardsgång.

Red. har anmodat några förbundsmedlemmar uttala sig i denna fråga, då nattvardsgången så som den hittills begåtts bland de unga alltmer ifrågasatts som lämplig.

Ärlighetens väg är vägen till karaktärsdaningen.

Konfirmation och nattvardsgång såsom en vanehandling har alltid stått för mig såsom ett samhällsont. Att deltaga i något av religiös innebörd, utan att vare sig hava ett hjärtats behov eller äga tron därpå mer än högst som en symbol för något helt annat, innebär att ungdomen lär sig taga för lätt på allvarliga ting. Den lär sig oärlighet emot sig själv, en ytterst farlig sak för karaktärsdaningen.

Vi klaga över bristen på djup hos de unga, att de icke känna behov av att söka sanningen, att verka för sociala uppgifter. Men föräldrar och målsmän och sociala myndigheter formligen påtvinga barnen en vanehandling i stället för att vädja till eftertanke, huruvida de hava behov av och om de tro på det som konfirmation och nattvardsgång innebär.

På samma gång finner man det alldeles naturligt att den unge aldrig mer går till nattvardsbordet än den enda första gången. De flesta av de unga hava aldrig en tanke på att denna handling skall kunna upprepas. Men i och med detta hava de heller icke behov av nattvardsgången och borde aldrig deltaga i denna för kristendomen så heliga och intima kulthandling.

Vid konfirmationen behöver ej numera avläggas löften, men mycket långt ifrån i alla församlingar äro löftena borttagna. Även om så skulle bli i en snar framtid återstår dock med konfirmationen, även i dess nyare form, en omfattning av den speciellt kyrkliga eller frikyrkliga uppfattningen av kristendomen, en tro som kanske flertalet av barnens föräldrar icke omfatta och många barn icke heller.

En mycket aktad kristen har nyligen i Tidevarvet beklagat sig över den ytlighet, med vilken konfirmationen omgives från många anhörigas sida. Det är verkligen fruktansvärt att religion skall neddragas på ett

sådant sätt. Men, även om dessa yttre tecken på världslighet såsom eleganta kläder och blomsteruppvaktningar kunde tagas bort, hur kan prästerskapet underlåta att reagera även mot konfirmation i och för sig själv och framför allt mot nattvardsgång, som icke omfattas av behov och övertygelse.

Låt de barn som verkligen längta efter föreningen med Jesus Kristus såsom deras frälsare begå dessa för de kristna så heliga handlingar, vilka kunna hållas i helgd även av oss andra, när de begås av dem som omfatta dem med tro. Men drag icke in de barn, som äro likgiltiga eller till och med deltaga av världsliga beräkningsgrunder och som äro övertygade om att man tror ju inte alls men det skall så vara. Låt dessa barn slippa att förstå sig och begå en ohederlighet.

En annan fråga, som är värd allt beaktande, är emellertid om icke någon viss högtidlig samlingsstund ändock skulle kunna beredas de unga vid deras utträde i livet. Man har försökt i Danmark med borgerlig konfirmation. En brevskriverska till Social-Demokraten har uttalat sin sympati för den form en sådan konfirmation fått i Köpenhamn. I Tidevarvet har åter en läkare förklarat, att han anser ungdomen behöver något mycket allvarligare än en vacker högtidsstund. Den behöver ställas inför några bestämda krav. Han ville att de unga skulle vid borgerlig konfirmation lova att försöka leva ett rent och vackert ungdomsliv. Det är möjligt att denne läkare har rätt. Men även här tror jag man får akta sig för löften, åtminstone för det stora flertalet. Avläggandet av sådana kunna snart nog bliva en tvångssak för att det brukas så. Formen för borgerlig konfirmation är icke funnen, men jag är övertygad om att man skall finna den.

En borgerlig konfirmation anser jag emellertid bör föregås även den av undervisning. Om religiösa och andra personligheter värda att följa i spåren, om godhet i det dagliga livet, som ej får underlåtas, om kraft till behärskning, av vilken ungdomen måste känna som en stolthet att genomströmmas, om varsamhet mot naturen och skönheten i världen, om plikten att vara modig och sann.

En sådan undervisning borde kunna lära för livet. Den kunde ock befria de av de unga, som icke hava "tron" genom att de växt upp i ett troende hem eller genom eget självständigt sökande därefter, från tvånget att hyckla och i stället föra dem in på ärlighetens väg.

Anna Lindhagen.

När en sed förlorat sitt andliga innehåll är den utan allt etiskt värde.

Inför de mera ytliga former, som konfirmationen tagit på senare år, inställa sig osökt en hel del reflexioner. Frågar man barnens föräldrar eller barnen själva, så röja svaren en djup liknöjdhet för det som skulle vara det väsentliga: att barnen skulle bibringas en djupare livssyn, ja, ställas inför en av de djupaste mysterierna i religionen och avlägga heliga för livet bindande löften.

När en sed förlorat sitt andliga innehåll och blivit en tom form är den utan allt etiskt värde och detta faktum föreligger i detta fall, då man "går och läser" endast därför att "alla andra göra det" eller för att få fina kläder, smycken m. m. Mest olämpligt synes det vara att konfirmationen är knuten till nattvardsfirande, vilket ju är en trossak och inte kan pluggas in, vilka läroböcker som än stå till förfogande.

Ovanstående reflexioner syfta ej till att vara en utredning av föreliggande fråga, utan endast tjäna som en kort motivering till ett uppslag. Konfirmationen borde helt och hållet läggas om till en kurs i etik, samhällslära och hygien. En slags mogenhetskurs vid 17—18 år, där de unga ställas inför livets ansvar och inför ansvaret att vara människor. Så komplicerad som tillvaron är, så kräves det också att de unga ställas även inför andra problem, det räcker icke med den enbart religiösa inställningen.

Grundtonen i dessa kurser böra givetvis ha en karaktär av allvar och helgd och gärna börja och sluta med högtidlig ceremoniell.

Ellen Widsjö.

Vad jag tänker om konfirmationen.

Tanken går ovillkorligen tillbaka till min egen konfirmationstid och ehuru långt, mycket långt är se'n dess, minns jag ännu de vemodstankar och den högtidsstämning, som fyllde sinnet när jag gick till prästgården för att anmäla mig som deltagare i årets konfirmationsundervisning. Mer allvarlig och med större vilja till andlig fördjupning har ingen gått till den beredningen, men ack, ingen har heller fått sina förväntningar så svikna. Allt blev så annorlunda än man tänkt. Klassen var stor, kristendomslära en dålig undervisare, som aldrig förut haft nattvardsbarn och dessutom också utan talets gåva. Han varken kunde eller förmådde att sätta sig i respekt och undervisningen måste bedrivas från golvet, längs bänkarna, ty från katedern kunde den stackars doktorn ej göra sig hörd för det myckna bråkets skull. Mycket ofta hade han uppspelistan i hand, han lyckades aldrig att under hela den långa beredelsen lära känna våra namn. Det var fullkomligt omöjligt för någon eller några att taga denna undervisning på allvar för de mångas bråk. För den som verkligen ville förbereda sig till Herrns heliga nattvard blev det en stor besvikelse.

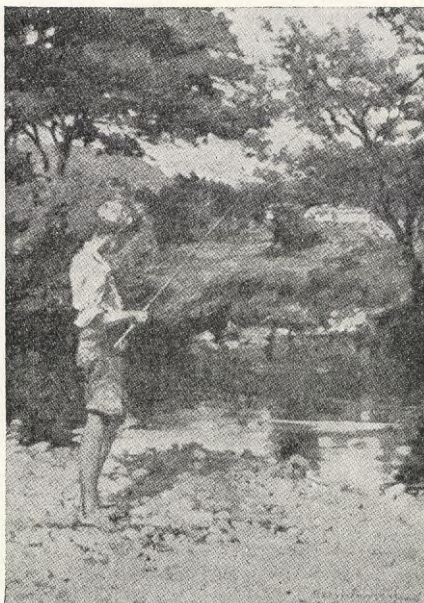
Någon gång händer kanske också nu för tiden att ett barn går till sin konfirmationsundervisning med samma känslor och inte tror jag att vår tids prästerskap, som alltmer återgår till det ursprungligt kristna att intressera sig för sin församling, lämna dem besvikna på undervisningen, men jag tror att konfirmationen alltmer blivit en vanesak, som för gossen betyder de första långbyxorerna och flickan frökentiteln plus allt det nya från topp till tå för de unga. Kommer så därtill den kringgripande farsoten att överlasta konfirmanderna med blommor, smycken o. s. v.

Klädfrågan är den som spelar den största rollen vid konfirmationen för både mödrarna och barnen och många fattiga mödrar beklaga sig över kostnaderna och fråga sig förtvivlat varifrån man skall taga pengar till allt. Vill man ge det rådet att låta barnen använda sina bästa underplagg och fjolårshatten, så får man ofta det svaret: Kan inte den arman ungen komma med heder till kyrkan, så får det vara. Tar man på allvar hotelsen om att annars får det vara, så får man veta vad man är för en

som kan föreslå något sådant. Visst ha far och mor och mormor och farmor och alla andra blivit konfirmerade och inte vågar man ta på sig ansvaret för att låta barnet gå okonfirmerat genom livet. Vari detta ansvar består eller vad det för med sig det vet man inte, och som något egendomligt må antecknas att dessa mödrar, som energiskt försvara konfirmationen, många gånger nöja sig med att leva i äktenskap som ej äro välsignade av kyrkan eller bekräftade av det borgerliga ämbetet. Så uråldrig är denna tradition emellertid ej. Den infördes i Sverige 1763 men blev ej lag förrän 1811 och tvungen var den ej ens i hundra år. Likväl har den hunnit bli så inrotad att till och med mycket radikala män, som ej vilja döpa eller konfirmera sina barn, böja sig för sina hustrur och kvinnliga anförvanter i det fallet.

Vi böra kanske i detta sammanhang erinra om att vi sluppit dop- och konfirmationstvång tack vare energiska insatser icke minst från dem som verkligen äro kristna men tillhöra friförsamlingar. Vi ha nyss i riksdagen fått genomförd den borgerliga eller civilbegravningen, och nu kan en avliden föras till grifftero följd av endast verkliga vänner eller meningsfränders avskedsord. Vi få intet annat i stället. Dopot är inte tvunget och vi ha intet civildop, bara namngivning. Behöva vi något i stället för konfirmationen?

Den skolgång vår nuvarande skolplan ger de unga avslutas i allmänhet efter konfirmationsåldern eller just då. Behövs det mer än att sista

Beryl Fowler: METANDE POJKE.

Christian Eriksson: LEK.

klassen, vare sig fortsättningsskolans, real- eller gymnasistklassen under avslutningsåret på något sätt bereder de unga för livet och att avgångsexamen sker under samma glans och festivitas i klassen som vid konfirmationen, med föräldrarnas inbjudan, sång och högtidstal av den lärare som haft hand om adepterna den längsta tiden och lärt känna dem på både gott och ont. Ge dem nya kläder om så kan ske, men bort med blommorna, smycken och uppvaktningarna för övrigt. Så vill jag tänka mig skolärens avslutning och invigelsen till ungdomen och arbetet på en gång.

Sigrid Lundin.

Barnavårdskongress i Genève 24—28 augusti.

Anordnandet av denna kongress utföres av den internationella unionens för barnavård exekutivkommitté. Inbjudan har ingått till så gott som hela världen och den synes få en rätt avsevärd anslutning. Flera framstående specialister från Frankrike, England, Italien, Schweiz, Österrike m. fl. länder äro redan nämnda i det preliminära programmet som rapportörer genom manuskript eller som föredragshållare. Schweiz regering har insänt inbjudan till andra länders regeringar.

Sverige är ombett att sända 3 föredragshållare till kongressen. Till dessa hör fröken Anna Lindhagen och d:r Knut Wejldling. Arbetet med förmedling av rapporterna har gjorts av föreningen Rädde barnen genom dess ordförande fröken Anna Lindhagen.

Var och en som är intresserad av denna kongress kan anmäla sig för deltagande under adress: Premier congrès général de l'enfant, 4 Rue Massot, Genève. Avgiften är 25 guldfrancs. Rum med pension finnes till ett pris av 8—25 guldfrancs. Blanketter för anmälan till kongressen kunna erhållas å Soc.-dem. kvinnoförbundets exp., Drottninggatan 88 A.

Vårt studiearbete.

Det händer ibland att man får en alldeles särskild påstötning om nödvändigheten av att klubbarna bedriva ett mera energiskt och planmässigt studiearbete.

Man kommer t. ex. med på ett slarvigt anordnat möte eller en dåligt arrangerad sommarutflykt. Ingenting finns på programmet, kommittén står handfallen och förklarar att den ingenting kunnat skaffa, deltagarna äro missnöjda över en förstörd kväll och ge kanske också tillkänna sitt missnöje, och stämningen blir inte den allra bästa.

Hur skall man då bära sig åt för att kunna förebygga dylika händelser, när det är så svårt att kunna skaffa någon underhållning? Föredrag, musik och sång, där dylikt kan erhållas, kostar i allra flesta fall pengar. Det ha vi absolut inte råd till, i all synnerhet om det är en liten klubb med dålig kassa.

Hur skulle det vara om vi i fortsättningen inriktade oss på att medlemmarna själva skötte om underhållningen? Vi tänka oss en sommarutflykt, där en medlem håller en liten föreläsning, en annan deklamerar, eller om vi vilja vara litet anspråkslösare kunna vi ju kalla det för uppläsning — finns det sedan någon som kan traktera något musikinstrument, så är det ju alldeles utmärkt, och sjunga, det skola vi naturligtvis göra allesammans.

Nu invänder man kanske: I vår klubb ha vi inga förmågor, där finns ingen som kan göra något.

Sådana yttranden äro nog oftast dikterade av en falsk blygsamhet, ja kanske många gånger även av ren slöhet. Nog kunna vi göra något, om vi bara vilja, och nog finns det förmågor, om vi bara få fram dem i ljuset. Och det är just detta som studiearbetet syftar till. Hela vår rörelses framgång och framtid beror ju dock ytterst på medlemmarnas intellektuella odling och andliga vakenhet. Det är nödvändigt för varje medlem att ägna sig åt ett så pass omfattande bildningsarbete, att vi vinna den allmänna insikt, fackkunskap och självansvar som våra egna krav på samhällets omdaning förutsätta. Men inte nog med detta, utan bildningsarbetet skall även ge oss ett rikare och vackrare samliv, det skall åt vårt ungdomsliv ge vär-

digare och högre former. Det skall lära oss att om vi verkligen ha högre andliga intressen, så behöva inte våra sammankomster och utflykter präglas av tråkiga och trumpna miner. Och det skall även gjuta in nytt liv i hela vårt arbete. Skulle det finnas föreningar, som inom sig inte hysa några studieintresserade medlemmar, är detta ett så stort fattigdomsbevis, att där tarvas en alldeles särskilt kraftig agitation och upplysningsverksamhet för att söka få dem att förstå bildningsarbetets betydelse för oss själva och hela vår rörelse.

Det bör bli vår allra närmaste uppgift att inom varje klubb förbereda och organisera bildningsarbetet, att bilda studiecirklar, besluta om bokinköp och ordna upp arbetet, så att allting är färdigt när hösten kommer och verksamhetsåret börjar. Göra vi detta, skola vi alldeles säkert nästa vår vara bättre rustade, när det gäller att finna ut trevliga program för våra sommarutflykter, och vi skola även känna mera tillfredsställelse och få mera andlig behållning av våra sammankomster.

H. F—d.

Förteckning över deltagare i A. B F:s kvinnokurs i Fogelstad den 23—30 aug.

1. Greta Johansson, Göteborg.
2. Hanna Elovsson, Ystad.
3. Titania Ek, Duvbo.
4. Anna Lindgren, Gustavsberg.
5. Lisa Sandström, Karlshamn.
6. Alice Dahl, Mösterås.
7. Sigrd Johansson, Göteborg.
8. Ester Andersson, Falkenberg.
9. Elna Törnqvist, Munkfors.
10. Anna Andersson, Borlänge.
11. Vera Persson, Lund.
12. Malin Larsson, Tumba.
13. Hulda Eriksson, Långshyttan.
14. Signe Jonsson, Torpshammar.
15. Anna Olsson, Blomstermåla.
16. Ida Nilsson, Vanås.
17. Ragnhild Nilsson, Oskarström.
18. Linnéa Blomqvist, Partille.
19. Augusta Gunnar, Hällefors.
20. Ruth Rosenqvist, Halmstad.
21. Agnes Fröberg, Härnösand.
22. Greta Liljedahl, Lessebo.

23. Annie Nilsson, Bollnäs.
24. Tora Holmberg, Stockholm.
25. Frida Pettersson, Stockholm.

Ökat studieintresse bland Stockholms organiserade kvinnor.

A. B. F:s Stockholmsavdelning utsände under maj månad sin verksamhetsberättelse. Densamma visar att studieintresset bland Stockholms arbetare är i ständigt stigande och inte minst är detta fallet bland kvinnorna. Deras deltagande i cirkelarbete har under det gångna verksamhetsåret varit mycket livligt. Således meddelas att gruppecirkelkursen i fackföreningskunskap i början misslyckades, emedan antalet anmälda icke räckte till mer än en cirkel. Senare hade dock flera cirklar kommit till stånd i detta ämne, i vilket framgången har varit större under den gångna vintern tack vare kvinnorna.

En speciell kvinnokurs i fackföreningskunskap har även pågått hela vintern med red. Sigfrid Hansson som lärare. Denna började med 60 deltagare och vid avslutningen hade deltagareantalet ökats till 90, ett ganska ovanligt och ståtligt resultat. Det är alldeles givet att en dylik kurs kommer att för framtiden bli till stor nytta för kvinnorna i deras föreningsarbete. Denna cirkel tänker i höst fortsätta med sociala lagstiftningsfrågor och kommunalkunskap.

Även i övriga cirklar, både med enbart kvinnliga deltagare och i blandade sådana, ha kvinnornas deltagande varit livligare än under föregående år. H. F.

Carl Fagerberg: **GOSSE SOM KASTAR SMÖRGAS.**

Ar kapitalismen en samhällsgagnande och nyttig företeelse?

I Morgonbris' aprilnummer förekommer en nationalekonomisk artikel, betitlad "Arbetets frukter", som inbjuder till allvarliga reflexioner, och vilken på det stora flertalet av tidningens, i nationalekonomiska ting oerfarna, läsare säkerligen inte torde ha gjort ett odelat angenämt intryck. Särskilt som de synpunkter, vilka i artikeln framförts, livligt applåderats av högerpressen, som bl. a. framhållit att om desamma stått att läsa i en högertidning, skulle de från socialdemokratiskt håll ha stämplats som lögnaktiga etc. (Sydsv. Dagbl. Snällp. för den 12 maj 1925, under rubr. Pressröster.)

Nu är ju nationalekonomi ett ämne, i vilket endast ett relativt litet fåtal bland den stora allmänheten äger någon djupare inblick, vartill kommer det förhållandet, att det rätt ofta händer, att den ene nationalekonomiska experten slår ihjäl den andres argument, vilket ingalunda bidrager till att skingra dimmorna kring dessa ting. Och det är därför enbart glädjande, att Morgonbris upplåtit sina spalter för upplysningar i denna viktiga fråga. Men — om inte dessa åtgärder skola vålla missförstånd, torde ett förtydligande av vissa punkter i artikeln ifråga inte vara ur vägen, och det är av denna anledning jag tager mig friheten att här nedan rikta mig mot några uttryck i densamma, som verka stötande på en socialdemokrat och som nog icke utan vidare kunna godtagas av de enkla arbetarekvinnor, som utgöra, eller i varje fall *borde*, utgöra huvudmassan av Morgonbris' läsare.

I inledningen till artikeln kritiserar vårt partiprogram "Allmänna grundsatsen" och särskilt de punkter, som handla om den kapitalistiska utsugningen, på ett sätt som, ifall denna kritik är befogad, det, för undertecknad åtminstone, ter sig som en tvingande moralisk nödvändighet att en omredigering av denna del av partiprogrammet snarast möjligt äger rum. Ty är det riktigt, som förf. gör troligt, att "partiprogrammets utsugningsbegrepp synnerligen ofta generaliseras och gives en agitatorisk tillspetsning, som icke har mycket med den ekonomiska verklig-

heten att skaffa" eller, som det heter i fortsättningen, "om man blickar litet djupare på dessa ting blir man ofta varse, att det som subjektivt uppfattas som förhatlig och fördömlig 'utsugning' kan vara en samhällsnyttighet av högsta rang, ja ett villkor för att allt flera människor skola vinna tryggare och friare ekonomiska betingelser", då bör detta också, enligt min mening, medföra ändringar i partiprogrammet, så att inga misstolkningar kunna uppstå. Detta emedan vårt parti ju bygger hela sin verksamhet just på *verklighetens grund*.

Efter att ha påpekat det fullt riktiga förhållandet, att det tager en viss tid innan arbetarens arbetsinsats blir direkt fruktbar och att arbetaren inte kan vänta på lönen för sitt arbete tills så skett, utan att det måste finnas någon som ger honom hans del i den färdiga varan och övertager väntandet i hans ställe, säger artikelförfattaren.

"De, som åtaga sig väntandet det är kapitalisterna, de som icke göra av för dagen med alla medel de förfoga över utan som äro villiga att uppskjuta nyttjandet av vissa av sina konsumtionsmöjligheter till längre fram i tiden. De kallas också för spararna. Det förekommer även sparande inom andra samhällsgrupper, men huvudinsatsen för kapitalbildningen göres av 'kapitalisternas' profit! Dessa sörja för den väsentliga kapitalbildningen och göra därvid en *samhällelig insats av oerhörd betydelse*." (Kurs. av undert.)

De sistnämnda satserna sammanfalla fullständigt med f. statsrådet Tryggers påstående under senaste valrörelse, att "kapitalisterna äro de största spararna och således de för samhället nyttigaste individerna", medan vårt partiprogram säger, att den kapitalistiska utvecklingen "medför å ena sidan ett naturligt hopande av rikedomar, å andra sidan en kolossal tillväxt av den egenomslösa arbetareklassen" samt att "utsugningen fortgår till förmån för

ett allt mera koncentrerat och allt mäktigare kapitalväld". Den enkla kvinnan och mannen i ledet måste naturligtvis här fråga sig: "Vad är sanning?"

"Arbetet är källan till all rikedom", säger ett ordspråk, vars sanningsenlighet väl knappast torde kunna bestridas. Alltså är det väl ändå *ytterst det utförda arbetet, som är grunden och källan till kapitalet*. Och *ändamålet* med allt arbete att skaffa *människorna de för livsuppehållet nödvändiga varorna*, icke att *hopa kapital till kapital*? Vad gagnar det mänskligheten som sådan, att ett litet fåtal förfogar över så mycket, att de inte allenast äro villiga att uppskjuta utnyttjandet av sina konsumtionsmöjligheter, utan helt enkelt inte kunna utnyttja dem

STOCKHOLM: TEGELBACKEN.

omedelbart, många gånger trots det vanvettigaste slöseri? Utan bli "sparare" med eller mot sin vilja. Medan den stora massans konsumtionsmöjligheter äro så små, att de oftast inte räcka till ens för de oundgängligaste livsbehoven.

Svårt är även att fatta förf:s påstående, att "om 'den rättvisa fördelning' av arbetets frukter, som ännu i den populära agitationen spelar en viss roll, ägt rum, så skulle utan tvivel utvecklingen högst avsevärt hämmas till följd av att då skulle en mängd av de värden konsumerats, som nu kunna avsättas till produktionens utveckling". Är *produktionen då självändamål*? Äro de producerade varorna icke till för att förbrukas? Det är nog riktigt, att "man icke kan äta upp mera än man har". Men det *kan icke vara riktigt* att stora mängder av ett folk lida brist på det nödvändigaste, samtidigt som det är överflöd på varor (överproduktion). Måhända är dylikt *nationalekonomiskt riktigt*, men *rättfärdigt eller samhällsgagnande är det icke*. Och *rättfärdighetskravet* är ju det bärande i socialismens idéer.

Riksdagsbrev.

Årets båda viktigaste frågor, försvars- och bostadsfrågorna, äro nu avgjorda efter, i huvudsak, de linjer, som av regeringen uppdragits. I den förra har så mycket skrivits i dagspressen, så vi behöva säkert inte gå in på några detaljer, utan kunna nöja oss med en del randanmärknin-

gar. Under den debatt, som föregick beslutet, gingo stridens vågor höga och ifrån högerhåll bebådades redan då den motoffensiv, som av missnöjda "fosterlandsvänner" har igångsatts emot detsamma. Vi, socialdemokrater och frisinnade, som gemensamt åstadkommit det förfärliga dådet, att kapa av en smula på den gamla militärorganisation, som av t. o. m. experter ansetts för tung och ineffektiv, vi äro ju nu som förr ansedda som fosterlandsförrädare. Alla de vägande argument, som från båda partiernas sida gång på gång framhöllos och som klart gävo vid handen, att ingen ville vara med om att just nu rassera hela det s. k. försvaret, utan att nu bara en början gjordes till nedskärning och en teknisk modernisering, studsade totalt tillbaka emot den mur av gamla

Människovärdet framför penningvärdet. Det är nog inte heller lätt för arbetaren att förstå artikelförf:s tankegång, när denne framhåller det som en nationalekonomisk samhällsnyttighet hittills att arbetareklassen genom "tvångssparande" (låga löner och lång arbetstid) fått bidra till kapitalbildningen. "Den hittillsvarande 'utsugningen' har faktiskt i stort sett inneburit ett för alla i det långa loppet nyttigt och nödvändigt tillgodoseende av kapitalbildningen genom ett slags tvångssparande", heter det. Underligare verkar det emellertid, att det nära nog prisas som "berömliga gärningar" att kapitalisterna, som ofta draga profit av arbetet utan att själva utföra något som helst produktivt sådant, uraktlåtit att konsumera allt vad som tillfallit dem.

Efter att ha erkänt att det hittills gängse sättet för kapitalbildningen haft en mycket brutal karaktär och att det nuvarande systemet bör upphävas framhåller artikelförf. att vägen bort från detsamma är: mera arbete, effektivare arbete! Vilket troligen är riktigt. Men det må dock förlåtas, om detta låter som ett hän-

kära åsikt, som sedan hedenhös varit rådande bland överklassens män och kvinnor, voro de enda verkliga fosterlandsvännerna och hemmens beskyddare. Fröken Welin, som betecknade sig som den enda försvarsvänliga kvinnan i riksdagen, gav uttryck åt de bekymmer och den oro, som i de dagarna rådde bland de svenska hemmens kvinnor inför det som förestod och slutade med de betydelsefulla orden: "Gud bevara fosterlandet, ringa är allt annat se'n!" I det anförande, som undertecknad på grund av att frågan då var avgjord i första kammaren avstod från att hålla, hade jag tänkt att fråga fröken Welin, hur hon kunde tro att de gamla föräldrade försvarsmetoderna voro tillräckliga att värna hem och fosterland, då med all säkerhet ett modernt krig fördes vare sig på land eller hav utan luften. Mer än tusen sorters giftiga gaser äro ju numera av stormakterna kända och om någon ville anfälla oss skedde det säkerligen med dylika gasbomber från luften, där vi med vårt stora ytinnehåll inga möjligheter hade att möta fienden, ej heller att förhindra den tillämn-

i alla de tusendens öron, som icke önska något högre än att få arbete, men icke kunna erhålla sådant, därför att "spararna" icke vilja eller kunna "förskottera lönen" eller "försörja" arbetarna när profiten uteblir.

Beträffande de synpunkter, som anföras i slutet av artikeln, är jag fullt ense med förf., liksom i åsikten om att denna fråga är ganska komplicerad och ingalunda lätt att lösa. Jag betvivlar heller icke ett ögonblick att de framförda synpunkterna äro *nationalekonomiskt* och *teoretiskt* riktiga. Liksom jag villigt erkänner mig själv vara i saknad av djupare, teoretiska insikter i ifrågasvarande problem. Men — "all teori är grå, medan livet själv är blodrött"! Och jag har endast velat framhålla *deras* syn på saken, som ha en långvarig, *praktisk erfarenhet* av huru den nuvarande produktionsordningen, med dess utsugning av människomaterialet för tillfredsställelandet av profithunger och kapitalbildning, verkat, och som *hoppas, väntar* och *tror* på socialismens genomförande, med ett förnuftigare, mänskligare och rättfärdigare samhällsskick. *Argus.*

de raiden. Om en eventuell fiende ville företa ett dylikt, allt förintande luftanfall, behövde vi ett bra nog stort lås för att det skulle räcka till för en dörr, som består av 220 mil landgräns och 260 mil sjögräns. När försvarskvinnorna lita till militarismen som fredens och frihetens värn, så glömma de synbarligen bort att de, som förlorade kriget, voro just de nationer, som voro bäst och dyrbarast rustade i den vägen. Det påstods ju att vid tiden för krigsutbrottet använde Tyskland 90 proc. av sin statsbudget för rustningsändamål. Och dock kunde de förlora!

Nej, hemmens och landets värn består inte i militarism och försvarsanordningar, utan i ett effektivt och energiskt fredsarbete och individernas fostran till människokärlek och internationell vidsyn. Det intensiva arbete härpå, som på olika sätt och från olika håll överallt i världen bedrives, ger vid handen, att de goda, fredsälskande krafterna inte äro döda eller förlamade utan fulla av liv och kraft. Och att dessa för framtiden skola förmå stävja allt det ofog, som bedrives för att i fosterlandskärlekens namn amma upp krigsfaror och krigsledningar må vi av varmaste hjärta hoppas och inrikta oss på.

Sker detta kunna vi med jämnmöd möta det nationella missnöje, som den blygsamma — tyvärr allt för blygsamma — nedskärning vårt land nu företagit, åstadkommer.

Att alla fördomsfria och demokratiskt sinnade människor komma att slå vakt om den tillkämpade segern är givet. Men inte minst vi kvinnor böra se upp för den illojala agitation, som redan är i gång i syfte att negligera det som åstadkommit.

Må även vi vara på vår vakt!

Bostadsfrågan fördes, som sagt, i hamn, i det att regeringens förslag om 8 milj. kr. för i år och 8 milj. kr. för nästa år till bostadslånefonden i och för främjandet av produktionen av smålägenheter bifölls. Däremot avslogs regeringens förslag om att göra bostadslånefonden permanent och att inrätta en reservfond i och för täckandet av intill $\frac{2}{3}$ av sådana förluster, som låneförmedlare — d. v. s. kommunerna — kunde ådraga sig.

Det var visserligen skada att inte även dessa regeringens förslag vunno bifall, men huvudsaken var dock att medel för låneverksamheten ställdes till förfogande, ty vi veta ju alla att detta är hela frågans a och o.

Ingen hyresreglering, inga lagstiftningsåtgärder mot jobberi med hus och lägenheter, inga protester mot husvärdarnas hyresuppskörtningar göra det ringaste nytta så länge det är brist på bostäder. Det enda som hjälper mot eländet är flera bostäder, mera och bättre och tillräckligt med bostäder. Först när behovet är fyllt och ett överskott uppstår komma husvärdarna att låta tala med sig och först då slippa vi undan nödbostäderna, kasernerna och de allra uslaste kyffena.

Att inte de borgerliga representanterna i riksdagen förstå hur utomordentligt viktigt det är att få pengar för denna produktion av mindre lägenheter, är ju ej så mycket att undra på, då väl flertalet av dem inte sett vare sig kasernerna eller exercisusen, ej heller varit i den belägenheten att de behövt springa gata upp och gata ned, trappa upp och trappa ned efter en bostad. Det var nämligen de borgerliga i gemenskap, som satte sig emot förslaget om en permanent bostadslånefond, en fond, som om den kommit till stånd för flera år framåt hade försäkrat oss om en livlig bostadsproduktion. Nu blir följderna den att förslag om anslag till fonden måste förnyas år efter år och att utgången är beroende av den borgerliga riksdagsmajoritetens hållning i frågan.

Att denna hållning kan bli avvissande nog vittnar mångt och mycket om. Herr Järte från Stockholm, som inte tycks känna sin stad rätt väl, åtminstone i det hänseendet, hade nog gärna sett att hela förslaget gått i stöpet, enär han envisades att kalla denna låneverksamhet för en

kristidsföreteelse, som snarast borde avvecklas. Denna hr Järtes uppfattning delas visst av många, ej minst landsbygdens representanter, som ju inte heller känna de större samhällenas bostadsläge, då till och med en så socialt vidhjärtad person som Bengtsson i Norup kunde gå emot regeringens förslag ifråga om permanenten av anslaget.

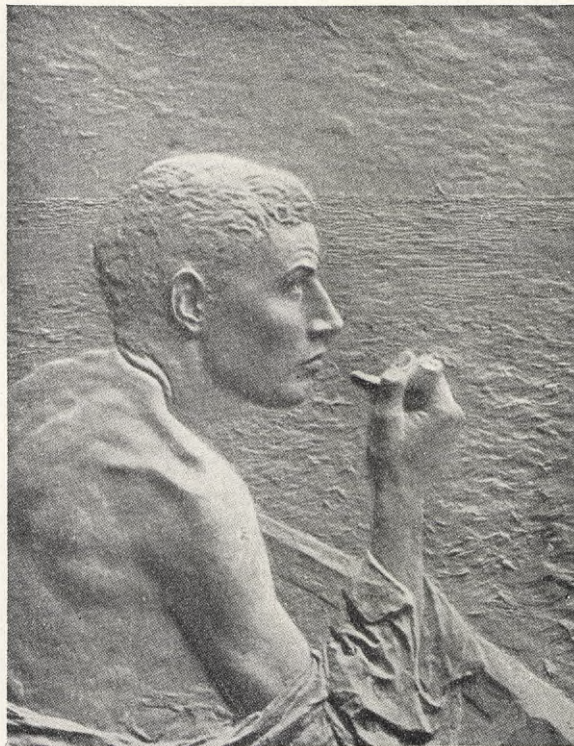
Från socialdemokratiskt kvinnohåll vädjades till landsbygdens representanter att behjerta denna stadsbefolkningens livsfråga och att framför allt de, som voro nykterhetsvänner, borde inse hur nära intimt sammanbunden med denna fråga hemmens bestånd och trevnad var.

Under flera dagar hade man just då i riksdagen talat så vackert om hemmen och att inga offer vore för stora när det gällde att värna och skydda dem, men man glömde därvid bort att ett stort antal "hem" långt ifrån förtjänade detta namn, långt mindre kunde stimulera fram den allt uppslukande offerviljan för desamma.

Kaffetullen har varit uppe, men även dess argaste vedersakare måste finna sig uti att rösta för bibehållandet av densamma ännu ett år på grund av det statsfinansiella läget. Utskottets socialdemokratiska ledamöter reserverade sig mot avslaget i så måtto, att man bort hemställa hos kungl. maj:t "om att nästa års finansbudget måtte om möjligt uppgöras under förutsättning av en återgång i fråga om kaffetullen till vad som gällde före den senare förhöjningen". Nuvarande tull är 50 öre pr kg. mot 12 öre före förhöjningen. Att herrar finansministrars tycka om alla våra kaffemostrars utsvävningar förstå vi väl, när detta renderar dem inte mindre än 22 milj. om året i en skral kassa.

För övrigt, skulle det inte tåla att diskuteras huruvida inte kaffetullen vållar oss mindre skada än frånvaron av t. ex. arbetslöshetsförsäkring, tandvård för skolungdomen o. dyl.?

Hr Lindhagens motion i befolkningsfrågan — förut helt

Ingel Fallstedt: UNG FISKARE.

återgiven i "Bris" — vann inte riksdagens gillande. Den var väl knappast inställd på ett åtgörande från riksdagens sida nu, då den ju utgick från endast ett anhållande till regeringen att uppmärksamma befolkningsfrågan och dess uppenbara sammanhang med andra aktuella spörsmål. Att han återkommer med den till nästa år ta vi för givet och då med bättre framgång, hoppas vi.

De socialdemokratiska ledamöterna i Göteborg hade motionerat om "att riksdagen ville besluta, att vid val till och inom kyrkofullmäktige i Göteborg proportionellt valsätt måtte införas", vilket ock i huvudsak beviljades.

Flera betydelsefulla jordreformfrågor ha varit uppe, dels genom regeringens initiativ och dels genom enskilda motionärers. Bland dessa är väl ensittarelagens förbättring den viktigaste. Denna lag ger dem, som arrendera ett stycke jord och därå äga boningshus, rätt att tillösa sig jorden, när den arrenderats under minst 10 år (förut 20). Tvångsavlösning kan även äga rum. Den nya lagen träder i kraft den 1 sept. 1925.

Med denna lag ha alla de många arrendatorerna, som ibland känna sig sitta på mycket osäker grund, möjlighet att bli sina egna, vilket ju många betrakta som nödvändigt för att kunna känna lugn och arbetsglädje.

Ropet på jord för de fattiga, för

STOCKHOLM: STADSHUSET FRÅN MÅLAREN.

De svenska folkvisorna.

Ordet "folkvisa" användes ofta i vidsträckt betydelse och betecknar då många olika slag av visor, som sjungas eller ha sjungits av folket. Här skall ordet tagas i en mera speciell betydelse.

De dikter, som i egentlig mening benämnas folkvisor ha uppkommit på 12- och 1300-talen och utgöra dessa århundradens enda mera självständiga poetiska skapelse. Främst bland folkvisorna står den episkt-lyriska-dialogiska visan eller balladen. Den har inte bara stort litterärt värde, beroende på dess karakteristiska stil, utan också kulturhistoriskt intresse i det att den ger oss en rik och levande bild av medeltidens liv och andliga ståndpunkt.

Mellan folkvisorna i de tre nordiska

de övertaliga börjar att höras och får den socialdemokratiska regeringen sitta vid styret under en tid framåt kommer den att framlägga tillfredsställande förslag härutinnan. Om de sedan bli antagna beror på riksdagsmajoriteten. Att det är av vikt vid alla folkliga spörsmåls behandling att en majoritet av reform- och framstegsvänlig art förefinnes få vi ej glömma vid valen, ej heller upphöra att arbeta för så långt det i vår förmåga står.

Riksdagens högtidliga avslutning ägde rum den 10 juni med ett par tjog ledamöter. Det är synd att säga att denna avslutning blir "högtidlig"! Den verkar snarast litet löjlig. Det är t. ex. litet svårt att känna vördnad i sin själ när herrar talmän frambära inför en tom tron sina och kamrarnas vördnad.

På det hela taget har denna riksdag varit ganska matt. Utom försvarsfrågan och bostads- samt jordfrågorna har endast polisreformen tilldragit sig något större intresse. De flesta motionerna ha kommit från högerhåll. Socialdemokraterna ha i berömvärd utsträckning lagt band på sig, vadan de kunna ta med ro skallet mot "reformhetsen", som varje år ljuder.

Vårt parti har i år lidit många och svåra förluster. Först Branting och Thorsson, sedan två norrlänningar, Aarnseth och Svensson. Hur många som ytterligare äro borta när nästa års riksdag samlas vet ju ingen, men då borde vårt parti ha inte mindre än 4 kvinnor.

Stockholm i juni 1925.

Nelly Thüring.

länderna finns ett mycket nära sammanhang. Stundom har i det ena landet skrivits visor över händelser i det andra. Vi få nog säga, att Danmark är dessa visors egentliga hemland, men mycket har också diktats i Sverige.

Balladen är, som förut nämnts, både episk, lyrisk och dialogisk.

Det rent episka, det berättande, det beskrivande, är i folkvisorna rätt knapphändigt. Mycket brister i avseende på tilldragelsens åskådighet. Den episka utstyrseln inskränker sig vanligen till vissa stående uttryck, som upprepas från den ena visan till den andra. Sådana uttryck äro: "Arla var det om morgonen", riddaren "axlar sitt skinn", han "sadlar sin gängare grå", han "rider in under ö", jungfrun "står ute, är svept i sobel och mård", hon "går för sin moder att stå".

Mycket ofta är avslutningen på visan denna: "Konungen tog jungfrun uti sin famn, gav henne gullkrona och drottningennamn."

Man har liknat folkvisans figurer vid den medeltida målarkonstens, som stå uppställda framför den blå eller gyllene bakgrunden, vilken ingenting säger och ingenting föreställer.

Av visans centrala delar upptar dialogen det största utrymmet. Så är förhållandet i de flesta av balladerna. Handlingen framgår sålunda av karakteristiska samtal, som göra berättelser och beskrivningar överflödiga.

Men utom detta starkt dramatiska drag finns även ett lyriskt. Detta har antagligen från början varit mera framträdande, men då visorna fortplantas genom muntlig tradition ha de lyriska partierna lätt gått förlorade. Nu äro dessa huvudsakligen förlagda till omkvädet.

Omkvädet har i långa tider varit ett medfött tillbehör till de nordiska visorna. Detta beror på visans karaktär av dans visa. Män och kvinnor bildade en ring eller kedja och rörde sig med vissa steg åt sidan eller också fram och tillbaka, så att ringen än trängdes samman än vidgades. Som ledare av dansen och sången tjänstgjorde en eller två fördansare. Fördansaren sjöng sången och de andra stämde in i omkväderna. Ibland vid de s. k. springdanserna ha dock alla sjungit med i hela visan.

Omkvädet kan antingen utgöras av en allmän hänsyftning på innehållet i visan och liksom koncentrera dess händelse eller stämning såsom i "Holger Dansk han vann seger av Burman", "Förty träder Ebbe Skammellsson så mången stig vill",

eller också kan omkvädet någon gång utgöra en reflexion i anledning av innehållet såsom "För allt det som är av Gudi försett, förvändes det aldrig". — Vidare syftar omkvädet ej sällan på dansen och visan t. ex. "Här danser både fruer och mör", "Men dansen går än så väl uti lunden", "Mig lyster både dikta och rimma". Slutligen hänvisar omkvädet i en mängd fall på naturen, såsom: "Men solen rinner neder uti fagerö", "Bläser kallt, kallt väder ifrån sjön", "Men alla äro de löven gröna uti skogen". Dessa talrika anspelningar på naturen har sin förklaring särskilt däri, att man vanligen trädde dansen uti det fria. Till någon egentlig skildring av naturen finns knappast försök i folkvisorna.

För övrigt ha folkvisorna vid flera olika tillfällen även sjungits utan dans.

Balladernas innehåll är mycket rikhaltigt och skiftande. Ämnena ha hämtats från de mest olika håll: från den hedniska gudamyten och hjältesagan, från folktron (vidskepselen), från folksagan, från medeltidens riddardikter och religiösa legender samt slutligen även från verkliga tilldragelser.

De fornmytiska visorna, som hämtat sina ämnen från den fornordiska myten och hjältesagan, äro jämförelsevis få, men viktiga, emedan de visa, att litterära, hedniska traditioner varit levande ännu på den tid, då folkvisorna kommo till. Bland dem märkes "Torsvisan" eller "Hammarhämtningen", som grundar sig på Eddasångernas Trymskväde.

Bland sagovisorna märkes visan om Habor och Signild. Denna saga är ur gammal i Norden och har alltid varit mycket älskad.

Större delen av de visor, som hämtat sina ämnen ur germanska eller nordiska hjältesagor, brukar kallas kämpavisor.

Den fylligaste och klaraste avspeglingen av medeltidens liv finna vi i den stora och av en mängd mer eller mindre olikartade alster bestående grupp, som sammanfattas under namnet riddarvisor. Huvudpersonerna äro frälsemännens stora massa, från konungens hovmän och svenner ned till storbonden på sin gård. Strid och fejd intaga en betydande plats, men framför allt är det kärleken, som bygger upp motiven. Denna kärlek skildras nästan alltid såsom stark och otämd och ger anledning till våldsgärningar av alla möjliga slag. Men det saknas inte heller bilder av intagande kvinnlig skönhet, trohet och dygd liksom av ridderlig manlighet och högsinhet. Trolöshet och släktmord är ämnet i "Ebbe Skammellsson", ett av balladdiktningens kraftigaste alster. Bland visor med kvinnlig huvudperson märkas sådana, där jungfrun skildras som en sköldmö, som inte bara skyddar sig själv utan även räddar sin tolovade eller sina fränder undan våld

och orätt. En sådan är "Liten Kerstin befriar sin broder".

Mellan riddarvisorna och de historiska visorna kan ingen skarp gräns dragas. Som historiska plägar man karakterisera de visor, som ha namn efter verkliga personligheter och göra anspråk på att giva en sannfärdig framställning av mera betydande historiska tilldragelser.

Vidare märkas troll- eller naturmytiska visor. Där forsen dånade, där fjället i dystert majestät reste sig eller i skogens djup, där bara ekot svarade människan i hennes ensamhet, där trodde man sig höra röster viska, röster på en gång lockande och förfärande. I flodens brus tyckte man sig förnimma de underbara harpotoner, om vilka den hedniska sagan, som man ännu dunkelt kom ihåg, haft så mycket att förtjälja. I bergets salar bodde hemlighetsfulla väsenden, som voro rika på skatter, och som skydde dagens ljus. Så trodde man på skogsrå, bergsrå, sjörrå, älvor, näckar och strömkarlar, jättar, dvärgar och bergtroll. Älvor och bergtroll skildras ofta som sällskapliga varelser med kungar och drottningar, gästabud och bröllop. Vattenväsendena äro vanligen mera ensamma. Alla dessa varelser, men särskilt näckar och strömkarlar, älska musik. De senare spela också harpa.

Bland dessa troll- eller naturmytiska visor märkas "Näcken", "Den bergfagna", "Grevens döttrar vid Älvabolid", "Herr Olof", "Harpans kraft", "Jungfrun i blå skogen" m. fl.

Till denna grupp hör även visor, som handla om förvandlingar t. ex. "Lindormen" och gengångarvisorna t. ex. "Styvmodern" och "Sorgens makt".

Bland de religiösa visorna ha vi "Resan till österlandet", "Duvans sång på liljekvist" m. fl.

Slutligen ha vi skämtvisorna, som vanligen på ett grovt och plumpt sätt framföra scener och situationer ur de lägre klassernas liv eller erbjuda satiriska skildringar av herrarnas och de katolska prästernas framfart. Bland dem märkes "Bonden och hans hustru", där hustruns lättja och vällevnad göres till föremål för satirisk framställning. I "Bonden och oxen" blir den övermodige greven lurad av bonden och hans oxe.

Rörande de förnämas husliga och vardagliga liv vid denna tid ge folkvisorna åtskilliga antydningar. De förnämas boningar tyckas inte ha varit mycket olika de bättre bondgårdarna. Borgstugan, det förnämsta rummet i huset, är försedd med bänkar belagda med hyenden. Därav kommer det i folkvisorna ganska vanliga uttrycket "sitta på bolstrarna blå".

I övre delen av huset bo kvinnorna i högans lofts bur. Därifrån leder en gång, högans lofts sval, till högans lofts bro, en trappa, som för ned till gården. Där, i

Nelly Thüring 50 år.

Den 21 juni fyller Nelly Thüring 50 år och står efter nutida begrepp mitt uppe i sin bästa ålder. Och vad det gäller Nelly Thüring kunna vi gott säga så, ty hon är ju vid full vigör med sinnet fyllt av verksamhetslust.

Hennes liv har nog alltid varit fyllt av förpliktelser och arbete och ingalunda någon "dans på rosor".

Detta kanhända också haft en viss inverkan på livsriktningen och påskyndat hennes beslut att bli vår meningsfrände.

Hos Nelly Thüring är visserligen en naturlig rättfärdighetskänsla själva grundtemat, men för att taga steget fullt ut och aktivt ställa sig bland de stridande och kämpande fordras för många en särskild väckelse.

Nelly Thüring har också sagt, att

högans lofts bur, levde stolta jungfrun med sina tärnor. Där spelade hon harpa, tänkande på den hon hade kär, eller sysslade med sådana arbeten, som anstod adliga damer, särskilt då vävning. Praktlystnad i förening med smak utmärkte tidevarvet, och sådana uttryck som guldharpa och guldtärning kunde nog ha sina motsvarigheter i verkligheten. De rika gingo klädda i ett dyrbart tyg, som kallades scharlakan, bebrämät med sobel och mård. Riddarna och deras svenner uppträdde i glänsande rustningar. Hästarnas sadeltyg var prytt med silver och guld. Även de förnäma kvinnorna färdades denna tid till häst.

Med avseende på var folkvisorna ha diktats, råder olika meningar. Många

krigsutbrottet 1914 blev för henne ett stort själsligt lidande. Och under krigshetsdagarna blev det fullt klart för henne, att endast inom socialdemokratin kunde man positivt verka för krigens upphörande. Sedan dess har hon också arbetat med oss och gjort sig känd och uppskattad över hela landet för sina föredrag, vilka avspeglat hennes syn på problemen. Det var i Göteborg hon anslöt sig till rörelsen och det är också Göteborgs socialdemokrater som utsett henne till riksdagsledamot. Det gamla ordspråket som säger, "att ingen är profet i sitt eget land", äger heller ingen giltighet på Nelly Thüring, ty hon om någon är uppskattad av meningsfränderna i sin hemstad, särskilt av kvinnorna.

Hon sprider arbetsglädje och förhoppningar och förtröstan om vårt arbete och hennes besök i Göteborgsklubben, särskilt under riksdagstiden, äro därför också högt uppskattade och lämna efter sig de bästa minnen som sporra till goda gärningar i partiarbetet. Det blir väl också Göteborgskamraterna, som på högtidsdagen den 21 juni fordra att få ha Nelly Thüring hos sig, men vi äro förvissade om att många kamrater ute i landet i sina tankar bringa henne sin hyllning och varmt önska henne många av arbetsglädje uppfyllda år.

anse, att folkvisorna uppkommit bland de förnäma och andra att de skrivits av män ur folket. Frågan är dock ej så viktig, ty på denna tid rådde det ej så stor skillnad mellan stånden. Storbonden satt i sin stuga tillsammans med sitt gårdsfolk, och prinsessan delade sovrum med sina tärnor.

Eftersom visorna nästan uteslutande handla om förnäma personer, förefaller det dock troligt, att även diktarna företrädesvis tillhöra de högre samhällslagren. En mängd visor ha säkerligen även diktats av kringvandrande sångare, s. k. lekare.

Sedan såväl hög som låg en tid sjungit folkvisorna, blevo dessa omoderna bland de förnämare, och det är således hos det

egentliga folket, som vår stora skatt, folkvisorna, under långa tider har bevarats, älskats och sjungits.

Säkerligen ha också folkvisorna under tidernas lopp undergått stora förändringar, då de fortplantats genom muntlig tradition, och var försångare ansåg sig ha rätt att ändra visan efter sitt behag. Och på så sätt kan man säga, att hela folket deltagit i visornas diktande.

Från själva medeltiden äga vi endast några fragment av upptecknade folkvisor.

Men på 1500-talet börja de s. k. visböckerna, och särskilt äro de danska talrika och viktiga. I Sverge var under reformationsperioden det religiösa intresset betydligt starkare än i Danmark, och de äldre svenska handskrifterna innehålla företrädesvis religiösa dikter, bland vilka en ballad blott undantagsvis fått plats.

Först på 1600-talet vaknar också hos oss intresset för den mera rent världsliga dikten, och från denna tid äro våra egentliga balladsamlingar.

Under 1700-talet hade de bildade klasserna förlorat smaken för dessa ålderdomliga dikter; de fortlevde endast bland de samhällsklasser, som ännu ej berörts av den nya odlingen.

Först med 1800-talets början kom balladen åter till heders. Den man, vilkens flit vi ha att tacka för det mesta av de stora samlingar, som först gjordes är Leonard Fredrik Rääf, ett namn som bör ihågkommas, ehuru andra fått hedern av hans arbete.

Han överlämnade till Arvid August Afzelius ej mindre än sjuttio ballader. Afzelius och Geijer utgävo tre band "Svenska folkvisor" (1814—1817).

1834—1842 utgav A. I. Arwidsson en stor folkvisesamling "Svenska forn-sånger".

I senare tid har dessutom stora samlingar gjorts och publicerats av landsmålsföreningarna, fornminnesföreningar och enskilda, varjämte åtskilliga av de gamla visböckerna utgivits av trycket.

Många av våra folkvisors melodier ha ett mycket stort musikaliskt värde. Då en folkvisa föredrages, är det ofta melodien, som ger det starkaste stämningsvärdet; det är, som om känslan, som nekats varje uttryck i ord, hade funnit sitt språk i tonerna. De svenska folkvisornas melodier äro nästan alltid vemodiga. De avspegla det drömande, tungsinta draget hos vårt folk — folket från de stora, mörka skogarna, de ödsliga vidderna, den karga, farofyllda obygd.

Alfhild Söderberg.

En liberal märkeskvinna ur tiden.

Fru Emelia Broomé avled helt nyligen i sitt hem i Stockholm. Med henne har en särdeles dugande kraft för socialt arbete gått ur tiden.

Tidigt blev hon uppmärksammas för sina frisinna och humanitära idéer och snart tagen i anspråk för sociala och kommunala uppdrag. 1911 invaldes hon i stadsfullmäktige, där hon tillvann sig stort förtroende och erhöll många krävande uppdrag.

Sedan 1917 var hon ordinarie ledamot av lagberedningen men hade dessförinnan tillkallats som sakkunnig vid arbetet på revision av äkten-skapslagen. Inom det liberala partiet hörde hon till de politiskt ledande krafterna.

Att här räkna upp alla hennes uppdrag anse vi mindre av värde, det vi vilja säga är att hon varit en ovanligt dugande kvinna, som använt sina rika förståndsgåvor i det allmännas tjänst och utfört ett rikt samhällsgagneligt arbete och våra syften har hon många gånger gagnat. Men hon har icke endast varit en gedigen arbetare på det sociala och politiska området, utan dessutom en god och storsint människa, med lugn och fast hållning och utpräglat sinne för ärlighet.

Stockholms Allm. Kvinnoklubbs mångåriga hjälpverksamhet.

Det är nu tjugutvå år sedan Stockholms Allmänna Kvinnoklubb för första gången tog upp och förverkligade tanken att varje år dela ut kläder till feriebarn, detta med vetskap om de svårigheter som de fattiga hemmens mödrar ha när det gäller att utrusta barnen för sommarferierna.

Under årens lopp har verksamheten alltmer utvecklats och utvidgats. Det har för varje år varit ett allt större antal barn, som genom klubbens försorg fått utrustning för sin ferieres.

I början förfärdigade klubbmedlemmarna själva kläderna, men nu har verksamheten fått ett sådant omfång, att det inte längre går för sig att få allt utfört med frivillig arbetskraft, men den tas naturligtvis allt fortfarande i anspråk i den allra största utsträckning. I år var det inte mindre än 231 barn, som fingo ut-

rustning, och då är ändå antalet reducerat; föregående år ha många flera barn beklätt.

I år utdelades 49 kappor, 8 yllekädnin-gar, 58 bomullsklädnin-gar, 40 kavajer, 21 yllekostymer, 72 bomullskostymer, 208 skjortor, 138 par kalsonger, 139 linnen, 275 par strumpor och 145 par skor, allt av god kvalitet och trevligt snitt.

Det är inte litet arbete, som bekläd-nadskommittén under alla dessa år utfört, och det är nog inte så få mammor som befriats från bekymret att inte kunna sända ut sina barn till en välbehövlig sommarvistelse. Och så blir ju aldrig detta välgörenhet i vanlig bemärkelse, utan det faller sig som en naturlig sak, att de fattiga skola hjälpa de fattiga.

Medlen för sin verksamhet har kommit-én erhållit genom frivillig insamling, men under de senare åren ha även pengar erhållits från Barnens Dag och Kronprin-sessan Margaretas Minnesfond.

Trots att man gläder sig när man ser barnens förtjusning över de nya präktiga kläderna och när man förstår mammor-nas tillfredsställelse över att kunna sända iväg sina småtingar hela och rena, så kan man dock inte undgå att känna be-klämning, när man ser mödrarnas och barnens utmårade drag och torftiga kläder. Hur svårt skall det inte kännas att inte själv kunna ge sina barn den nö-diga utrustningen utan vara hänvisade till andra människors hjälp. För att få bort detta och dylika missförhållanden fordras det också att de fattiga hjälpa varandra, det fordras en obrottslig soli-daritet och sammanhållning för att skapa dragligare existensvillkor för alla, och det är inte minst viktigt att arbetarhemmens kvinnor inse detta och förstå sin uppgift i arbetareklassens frigörelsekamp.

H. F—d.

Nyutkomna böcker.

Järnbörden av Gabriel Scott. Tidens förlag. Pris 3 kr. Översatt från norskan. Ingår i serien av Ti-dens romaner.

Denna bok är, samtidigt som den skildrar några personers strävsamma kamp i den norska ödebygden, en tidsmålning med något av poli-tisk anstrykning över förhållandena i vårt västra grannland för 150 år tillbaka i tiden.

Släktskapen med Knut Hamsuns berömda Markens Gröde är omis-skännlig. Det är goda, strävsamma människors enkla liv och förhållan-den som tecknas, så läsaren gripes och intresseras i hög grad.

Oförklarligt verkar dock förtäljandet om ett par unga systrars brottsliga handlande, som bakgrund till en del händelser, som upprullas, varvid visserligen ernåtts förtätad skräckstämning, men på samma gång blottande en betänklig lucka i förf:s gestaltningsförmåga.

Trots detta en bra bok.

Å Axel Holmströms förlag:

Samuel Sökaren av den kände amerikanske förf. Upton Sinclair. Pris 3 kr.

Denna bok är ur konstnärlig synpunkt svag, som nästan alla amerikanska förf:s verk, men den är trots förf:s svaghet som kompositör, där de "gjorda" och "arrangerade" partierna lyser fram, en genomgående god och bra bok till tendens och syfte. Det är en väckelse till det goda och rättrådiga, ett klart propagerande för de ideella och andliga värden, som endast de människor erfar, som äro trogna mot sig själva under lyssnandet till det bästa inom dem. Det är därför en angeäm omväxling med en bok som denna, en smula naiv men genomgod med sin samhällssyn gentemot de massor av äckliga romaner med mer formell konstnärlighet komponerade, men som endast handla om förkomna, mindervärdiga kräk.

Universiteten och det svenska folkbildningsarbetet av Oscar Olsson. Hugo Gebers förlag. Pris 2 kr.

Ett arbete av särskilt stort intresse för alla, som intresera sig för folkbildningssträvandena och det göra vi ju allesammans?

Skapandet av en verklig kulturdemokrati är vår tids största uppgift, men den kan ej förverkligas utan ett intensivt självuppfostrings- och bildningsarbete, som positivt befrämjar och ger förutsättningar för den enskilde, att till båtnad för sig själv och det allmänna både utveckla sitt intellekt och höja sin rättsmoral. Förf. ger i detta arbete en exposé över en hel del spörsmål av aktuellt intresse och stor betydelse, främst angående samarbete mellan universitet och folklig bildningsrörelse.

Sprid Morgonbris!

Ingen klubbmedlem får vara överksam vare sig det gäller agitationen för klubben eller Morgonbris.

Partiveteranen C. A. Svensson

har också lämnat oss. Troget höll han ut i det sista. Det var under den stora försvarsdebattens dagar i riksdagen som han insjuknade, och var det nästan omöjligt kunna förmå honom vika från sin plats, trots sjukdomen, vilken dock till sist tog överhand. Ingen tänkte väl ändå, när han fördes hem, att han icke mer skulle återkomma. C. A. Svensson hör icke till dem, som äro kända över hela landet, men där han verkat är han desto mera uppskattad. Han var typen för en god och trofast kämpe från den "gamla skolan" inom partiet. Bättre bild av honom än vad som gavs i Soc.-Dem:s runa kunna vi ej ge, varför vi taga oss friheten avtrycka en del av den.

"Kring gamle C. A. växte vår rörelse i Medelpadsbygd till styrka, sundhet och stadga. Han var pelaren i sågverksdistriktens arbetar-rörelse. Hans personlighet var dess moraliska kraftkälla. Och liksom hans blå ögon utstrålade godhet och förtröstan, så var hans vilja fast och stark som hans järnhårda näve. Han blev med åren liksom en far för arbetarvärlden däruppe. Vare sig det gällde fackliga eller politiska vanskligheter, alltid var det C. A., som fick på sin lott att reda ut dem. Och honom tillkommer väsentligen förtjänsten av att sågverksdistriktens proletariat fostrats till en armé av hängivna och trogna kämpar för socialismens sak. Det finns få gestalter, som bättre och äktare än gamle C. A. representerat denna trohet och tapperhet i det lilla, som är det bä-

rande elementet i vår rörelse. Han tillhörde icke dem, som vilja synas. Liksom Tycho Brahe skulle han ha kunnat till sitt valspråk göra: "esse sed non videri" — vara men icke synas. Men denne till ytterlighet försynte och blygsamme man, som själv aldrig reste några anspråk, men i stället uppfyllde alla, var likvisst den brinnande och ledande själen inom den del av rörelsen, i vilken han var verksam."

Må även hans gärning vara förebild för oss i vårt arbete för framåtskridande.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Stockholm.

Sv. Bryggeriindustriarb.-förbundets avd. 15 (kvinnliga) höll sitt årsmöte den 2 april. På dagordningen stod en hel del för en facklig organisation viktiga ärenden, vilka dock knappast i någon större utsträckning är av intresse för Morgonbris läsare. Om föreningens arbete under året ger styrelseberättelsen en god bild och lämnas ett utdrag ur densamma.

Styrelsen har under det gångna året utgjorts av följande personer: Anna Johansson-Visborg, ordf., Brita Daun, vice ordf., Anna Vandland, kassör, Lilly Johansson, sekr., Stina Risberg, vice kassör, Hanna Larsson, vice sekr., samt utan särskild funktion Maria Pettersson.

Under det gångna året hava hållits 8 ordinarie sammanträden, 14 protokollförda styrelsesammanträden samt 10 strejkmöten.

Avdelningens medlemsantal var den 31 december 1923 335 betalande medlemmar. Den 31 december 1924 var medlemsantalet 348.

Förutom de direkta underhandlingarna angående avtalet hava av ordföranden en del kommittéuppdrag utförts, vilka alla av avdelningen godkänts. Särskilt besvärliga voro dock underhandlingarna angående arbetstidens början samt hyresbidraget. I maj månad ordnades dock även dessa båda frågor, så att arbetstidens början bestämdes till kl. 7 f. m. samt avd. erhöi en gratifikation av 20 kr. till varje arbeterska.

Avdelningen har varit ansluten till följande organisationer: Stockholms Arbetarekommun, Stockholms Arbetarebibliotek, Samorganisationen och Socialdemokratiska Kvinnoförbundet.

Förutom frivilliga listor till olika behjartansvärda ändamål har avdelningen direkt anslagit till olika ändamål större och mindre belopp.

Av förbundet påbjuden uttaxering till de strejkande danska bryggeriarbetarna har utgått med 2 kr. pr medlem.

En sak, som i alldeles särskild grad gläder styrelsen, är det stora intresse för bildnings- och studiearbetet som avdelningens medlemmar visat. Under januari—

Från Enköping.

Enköpings kvinnoklubbs styrelse.

Enköpings soc.-dem. kvinnoklubb firade tisdagen den 26 maj sin femåriga tillvaro med en anslående fest, till vilken arbetarekommunens och ungdomsklubbens medlemmar inbjudits.

Ur femårsberättelsen framgår, att klubben bildades den 18 maj 1920 efter föredrag av fru Anna Johanson-Visborg från Stockholm. Verksamheten har under femårsperioden varit ganska livlig. Särskilt har deltagandet i agitationen för stadsfullmäktige-, landstings- och riksdagsmannavalen omfattats med stort intresse. En hel del offentliga föredrag med olika talare och ämnen ha anordnats samt ha tidningar, broschyrer och uppprop spritts i ganska stor utsträckning. Klubben har representanter i stadsfullmäktige, fattigvårdsstyrelse, pensionsnämnd, skolstyrelse, barnavårds- och nykterhetsnämnd samt skolköksstyrelsen.

maj deltog några medlemmar i de av Socialdemokratiska Kvinnoförbundet anordnade kurserna samt under okt.—dec. i de av Fackliga Kvinnliga Samorganisationen och A. B. F. anordnade kurserna i förenings- och fackföreningskunskap med 34 medlemmar. Dessutom äro avdelningens medl. intresserade i andra kurser. Den nu två-åriga kursen i engelska språket fortsätter med oförminskat intresse.

I juni månad uppsades gällande avtal vid såväl Stockholms Bryggerier som Carnegies porterbryggeri och småbryggerierna i Stockholm samt i november månad avtalen vid vattenfabrikerna i Stockholm.

Den 1 september började underhandlingarna med Svenska Arbetstygareföreningen, och fortsattes sedan under september månad dels angående allmänna bestämmelser och dels angående timpenning. Enär de flesta av våra medlemmar arbeta på ackord, var det av stort intresse för oss att få underhandlingarna om ackordspri-

Av frågor som behandlats kunna särskilt nämnas: kommunalt förlossningshem, förslag till ny barnavårdsdag, moderskapsförsäkring, änkepenionering, kommunal tvättstuga, nykterhetsfrågan, obligatorisk simundervisning, kooperativen, åttatimmarsdagen, partiprogrammet, befolkningsfrågan, husligt arbete under lärlingslagen samt en hel del andra.

Medlemsantalet är för närvarande 31, vilket av styrelsen anses som allt för ringa, och ställes en uppmaning till Enköpings arbetarekvinnor att mera än hittills skett ansluta sig till vår rörelse. Styrelsen består för närvarande av fruarna Gunhild Klauth, ordf., Helga Abrahamson, kassör, Hildur Eriksson, sekr., Anna Sävström, v. ordf., och Tina Andersson, v. sekr.

Ref.

serna senare och detta blev också beslutat. Då vid underhandlingarna med Sv. Arbetstygareföreningens representanter icke något resultat kunde erhållas, beslöts att hemställa till Socialstyrelsen att utse en särskild förlikningsman. Till förlikningsman utsågs regeringen direktör Allan Cederborg, som kallade parterna till sammanträde den 17 oktober och framlade förslag. Detta medlingsförslag är alltför väl känt av avdelningens medlemmar och behöver säkerligen här ej upprepas.

Vid möte den 2 oktober beslutade mötet enhälligt att godkänna förlikningsmannens förslag, med undantag av ett par mindre ändringar, som kommittén fick i uppdrag att försöka få ordnade. Dock skulle avdelningen ställa sig solidarisk med de andra avdelningarnas beslut, i händelse att förlikningsmannens förslag ej av dem godkändes.

Med stor majoritet avslög också avd. 1 förlikningsmannens förslag. Vid ett ge-

mensamt sammanträde med förbundsstyrelsen och avdelningarnas styrelser beslutades enhälligt att gå ut i strejk på samma gång, och att en obrottslig solidaritet skulle vara rådande.

Styrelsen anser sig kunna säga, att om strejken ej medförde någon ekonomisk vinst för oss, så tog den bort den villfarelsen att våra arbetsgivare ej skulle kunna taga en strejk mer än högst några dagar. Vi hava genom detta års erfarenheter lärt oss, att vi visserligen kunna giva en strejk men att arbetsgivarna också kunna taga en strejk för nästan hur lång tid som helst. Denna dyrköpta lärdom böra vi ej glömma för framtiden, utan vid kritiska tillfällen lägga största huvudvikten vid frågan: ha vi någon ekonomisk vinst av den?

Under strejken gjorde styrelsen allt vad i dess förmåga stod för att förströ och uppehålla modet på de strejkande kamraterna samt anordnade utflykter till Stockholms stads slakthus, yrkesskolorna, Roslundes älderdomshem, Koop. bageri- och charkuteriet, Koop. Syfabriken Linnéa, Koop. syateljén m. fl. platser.

Vid detta tillfälle ber styrelsen att få till alla avdelningens medlemmar, ingen nämnd och ingen glömd, uttala ett hjärtligt tack för det storslagna och ansvarsfulla arbete, som medlemmarna visade både som strejkvakter och som medlemmar av strejkkutskottet. Vår organisation kan göra anspråk på att vara bland de främsta, för att ej säga den alla främsta bland kvinnliga organisationer. Det är ett hedrande föredöme, att en förening på så många medlemmar enhälligt går ut i strid, att alla kvarstå i organisationen och att ingen avfälling finns efter så lång strid.

Emellertid kallade förlikningsmanner till ny överläggning om sitt förslag, och vid gemensamt möte med alla avdelningar godkändes detsamma. Vår första strejk var alltså slut och återgången skedde på ett värdigt sätt.

Styrelsen.

Kamratmöte i Sandviken.

Söndagen den 1 mars hade socialdemokratiska kvinnoklubben i Sandviken inbjudit närliggande klubbar till kamratmöte i Sandvikens nya Folkets hus och hade kallelsen hörsammats av ett stort antal klubbister från Gävle, Bomhus och Jädraås.

Mötet, som började kl. 2 e. m., öppnades med hälsningstal av ordföranden i Sandviksklubben, fru Anna Åberg, som även valdes att leda kamratmötets förhandlingar. Till sekreterare utsågs fru Karin Hallström, Gävle. Följde så några livligt senterade musik- och sångnummer. Kl. 3 höll fru Åberg ett gripande anförande över den fallne kämpen och hövdingen Hjalmar Branting.

Därefter övergick mötet till behandling av en av Bomhusklubben väckt fråga om vilka åtgärder, som böra vidtagas för att ge klubbarna större ekonomisk stabilitet. Om frågan utspann sig en stunds debatt och beslöt mötet att den förda diskussionen skulle utgöra svaret på frågan.

Fru M. Eriksson, Sandviken, inledde därpå frågan om: "Hur böra kvinnorna på bästa sätt understödja kooperativen?" Frågan diskuterades grundligt, varefter mötet uttalade sig för att det var de socialdemokratiska kvinnornas skyldighet att stödja de kooperativa idéerna, i första hand genom att göra sina inköp i de kooperativa affärerna.

Vetenskapliga fabrikationsmetoder och kooperativ distribution göra K. F:s margarin till en delikat och billig vara.

Från Gävleklubben förelåg en fråga: "Försätta arbetarekvinnorna för mycket tid för vår rörelse och de politiska intressena?" Inledare i frågan var fru Anna Åberg och efter ett livligt meningsutbyte enade sig mötet om följande uttalande: "Om vårt barnavårdsarbete ledes rätt, så att det blir en skolning till klart och varmt tänkande kvinnor, är den tid som därvid eftersättes väl tillvaratagen."

Därefter inledde fru Emy Åhlman, Sandviken, en diskussion över "Arbetarekvinnan". I denna fråga uttalade sig mötet för, att arbetarekvinnornas slit och släp i det dagliga livet och deras skolning i klubarbetet bör mana de nu uppväxande kvinnorna att tillvarataga de möjligheter till bildning, som nu givas det uppväxande släktet. De få ej glömma att de äro arbetarekvinnor, som kämpa för ett bättre samhälle och arbetets hållande i helgd.

Senare på kvällen vidtog ett samkvämsmöte, vartill arbetarekommunen och ungdomsklubben inbjudits. Vid detta möte förekom sång, musik och uppläsning samt ett föredrag av hr A. E. Brandt över ämnet: "De nya barnavårdslagarna." Det intressanta och instruktiva föredraget avtäckades med en kraftig applåd. Sedan bjöds på kaffe samt ytterligare sång och musik, varefter de främmande deltagarna uttalade sitt tack till Sandviksklubben för det väl anordnade kamratmötet.

Så var detta lyckade kamratmötes program genomgången och avslutades med ett fyrfaldigt leve för den socialdemokratiska kvinnorörelsen. Sekr.

Från Lesjöfors.

Lesjöfors soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt årsmöte söndagen den 1 mars. Av revisionsberättelsen framgick, att inkomster och utgifter balanserat på en summa av kr. 362:22. Klubben har under året hållit 12 ordinarie samt 2 extra möten, därav ett offentligt med föredrag av fru Hulda Elod från Uppsala. Ombud ha sänts till kvinnokongressen i Stockholm och till distriktskonferensen i Kristinehamn. Även valdes deltagare till kvinnokursen i Brunnsvik, fast vi på grund av ett begränsat deltagareantal ej fingo komma med denna gång.

Till agitation i västra Värmland har klubben skänkt 5 kr. och till de arbetslösa till jul 50 kr. Till Amanda Frösell under hennes sjukdom från förbundet utsänd lista 5 kr. Vid Ellen Keys 75-årsdag anordnade klubben en Ellen Key-afton och uppvaktade henne med ett telegram.

I fredsdemonstrationen deltog klubben med standar och försäljde då 50 ex. av Morgonbris fredsnummer. Dessutom har försålts 314 ex. av Morgonbris. Klubben har under året anslutit sig till bildningsfonden och till kongressfonden samt valt en ledamot i bildningsutskottet på platsen. Tillsammans med arbetarekommunen och ungdomsklubben ha vi besökt Djuprämens ålderdomshem och trakterat de gamla med kaffe och musik. Klubben deltog även i den basar, som förutnämnda förningar anordnade i maj, vilken inbragte 124 kr. Vid övriga tillfällen har klubben anordnat egna inkomstbringande fester. Klubben äger vid årets slut 24 godkända medlemmar. En medlem har på egen begäran utgått och en ingått.

Till ordf. för år 1925 valdes Ellen Steen, till sekr. Augusta Larsson och till kassör

Hulda Norling. Till kommissionär för Morgonbris valdes Beda Hellqvist och till korresp. sekr. Ellen Steen.

Mötena under året ha varit ganska välbesökta. På varje möte ha ett par diskussionsfrågor alltid varit på dagordningen, bland vilka må nämnas nykterhetsfrågan, politiska och kommunala frågor, även sådana av mer lokal natur.

Då vi hade vårt årsmöte på Hjalmar Brantings begravningsdag hade i anledning härav en medlem skrivit en dikt, som medlemmarna åhörde stående.

Med hälsningar till klubbarna landet runt från Lesjöfors kvinnoklubb.

Styrelsen.

Från Svenljunga.

Svenljunga soc.-dem. kvinnoklubb höll söndagen den 1 febr. sitt andra årsmöte. Av styrelsens årsberättelse framgick, att klubben hållit 12 ordinarie möten med lika många styrelsemöten. Klubben har under året hållit en tre dagars instruktionskurs med fru Sigrid Lundin från Stockholm som kursledarinna. Även har klubben deltagit i agitationen för riksdagsmannavallet genom husagitation samt spridande av broschyrer och tidningar. Klubben har av Limmareds arbetarekommun varit inbjuden till ett kamratmöte. Ur revisionsberättelsen framgår att klubbens inkomster och utgifter balanserat på kr. 281:60. Behållning vid årets slut 40 kr. Av Morgonbris har försålts omkring 400 ex.

Till styrelse för innevarande år valdes fru Märta Hulander, ordf. och korresp., fru Elin Andersson, sekr., fru Emma Eriksson, kassör. Kommissionär för Morgonbris fru Märta Hulander.

Till sist en maning till kamrater landet runt: Förtrötts ej i kampen för det goda seger, utan deltag i arbetet, så att även de, som stå på livets skuggsida, måtte få en liten del av solljuset.

Med hälsning till alla kamrater.

Korresp.

Från Bollnäs.

Bollnäs soc.-dem. kvinnoklubb hade sitt årsmöte den 19 febr. Styrelse- och revisionsberättelserna godkändes och ansvarsfrihet beviljades. Inkomster och utgifter ha under året balanserat på 1,450 kr. Under året ha hållits 11 ordinarie möten, vilka alla varit välbesökta. Medlemsantalet utgör vid årets slut 33. I årets valagitation deltog klubben livligt. Vid förbundskongressen var klubben representerad av ett ombud. En medlem har som klubbens stipendiat bevisat A. B. F:s kvinnokurs i Brunnsvik. På mötena ha diskuterats dels aktuella frågor och andra, bland vilka må nämnas: Barn, nöjen och njutningar, Förslag om allmänna förlösningshem och Arbetarekvinnan m. fl. Av Morgonbris har försålts 610 ex.

Till styrelse omvaldes Anna Karlsson, ordf., Adele Nyström, kassör, Helfrid Borg, v. sekr. Nyvalda äro Ester Ousbäck, v. ordf., och Annie Nilsson, sekr. Revisorer blevo Tilda Viklund och Ester Sandberg. Suppleant Mimmi Forsgren. Kommissionär blev Annie Nilsson.

Den förutvarande sekr., som innehaff

sekr.-posten i 6 år, avtäckades med hjärtliga ord av en av kamraterna.

Verksamheten under året har varit god, men med litet kraftansträngning hoppas vi klubben måtte öka sin arbetskraft.

Klubben vill så uttala den förhoppningen, att klubarbetet landet runt måtte bidra till förbundets och arbetarörelsens frammarsch mot gemensamma mål.

Med hälsning.

Anna Karlsson.

Meddelande från expeditionen.

Under juni månad har till klubbarna utsänts prisuppgift på arbetsmateriel samt prov på brevkort, upprop och affischer.

Följ bruksanvisningen!

Gör så som denna förståndiga husmor säger:

"Man behöver blott följa bruksanvisningen för att se vilket utomordentligt gott tvättmedel Vita Tvättbjörn är; jag kan därför rekommendera den till alla husmödrar landet runt."

A. Hj.

Vita Tvättbjörn

Tvättar allt — skadar aldrig.

Tvättbjörn No 1 à 75 öre för den vita tvätten. Den billigare Tvättbjörn No 2 à 65 öre till disk, rengöring och tvätt av kulörta kläder, strumpor och ylle.

Det ligger i Edert eget intresse att göra Edra inköp i Konsumtionsföreningen Stockholm

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Wessman. A. T. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsida 40 öre pr mm.

Sverges Soc.-dem. Kvinnoförbund: Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85, Stockholm. A. T. Norr 244 36.

Meddelande från expeditionen.

Följande arbetsmaterial kan tillhandahållas mot postförskott:

Medlemsmatrikel	Kr. 5:—
Kassabok (blå pärmar)	» 3:60
Protokollsboek (blå pärmar)	» 1:85
Medlemskort med förbunds- och avdelningsstadgar	» 0:05
Brevkort pr 100 st.	» 1:50
Mötesaffischer pr 100 st.	» 2:—

Gratis erhålles uppropet »Till Arbetsarehemmens kvinnor», Kvinnosången samt Anmälningsblocken.

Rekvitioner och alla avgifter insändas till förbundskassören, Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö.

SVEN OHLSON

MUSIKHANDEL & REPARATIONSVERKSTAD

44 Kammakaregatan 44

(Andra huset från Drottninggatan)
Tel. Norr 129 85

Lager av:

Musikinstrument, Strängar & Tillbehör.
Grammofoner & Skivor.

Reparationer av

Sträng-, Blås- & Batteriinstrument,
Grammofoner m. m. utföres.

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN.

Alla slag av bankaffärer. — Högsta inlåningsränta.

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoffor.
Dam- & Barnunderkläder.
Extra starka barnstrumpor.

Stockholms stads o. läns soc.-dem. kvinnodistrikt. Adr.: Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö. Kassör fru Sara Andersson, Igelboda, Saltsjö-Duvnäs.

Sthlns Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie möte 1:a måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m.

Obs! Lokal i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms Gamla Stadens Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 2:dra torsdagen i månaden kl. 7.30 e. m., Stortorget 3, 2 tr.

Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 1 tr., Södra Folkets Hus.

Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65, 3 tr., Stockholm.

Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. å lokalen Upplandsgatan 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten). Uppbörd och inskrivning varje möte.

Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. Fridhemsgatan 48.

Ordf. fru Jenny Larsson, Kungsholmsgatan 104, 1 tr. Tel. Norr 238 37.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm håller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Södra Förstädernas soc.-dem. kvinnoklubb håller möte tredje tisdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i bibliotekslokalen, Aspudden. Ordf. Sigrid Lundin, Liljeholmen, tel. Grödal 116. Sekr. Anna Käll, Aspudden, tel. Aspudden 4 28.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. fru Anna Fors, Villorna, Billesholms gruva. Sekr. fru Gerda Lilje-roth, Billesholms gruva.

Styrelsen.

Djursholms Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 2:dra torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. i Föreningshuset. Ordf. Fru Ellen Bomblér, Tel. 1314.

Enköpings soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 4:de tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus lilla sal.

Styrelsen.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal; 3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14 kl. 8 e. m.

Styrelsen.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra och 4:de onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal.

Styrelsen.

Landskrona soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra onsd. och 4:de torsd. i varje månad kl. 1/8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. fru Amalia Nilsson, Föreningsgatan 61, Landskrona.

Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta o. 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus.

Styrelsen.

Storfors soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten sista söndagen i varje månad kl. 3 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Trälleborgs soc.-dem. kvinnoklubb har möte andra måndagen i varje månad kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. Fru Math. Friberg, Kyrkogatan 9.

Styrelsen.

Tumba soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i månaden kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus, Tumba.

Styrelsen.

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 4:de onsdagen i månaden kl. 7,30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gårda.

Styrelsen.

Stockholm, A.-B. Arbetarnes Tryckeri, 1925